

PARNASS och Allt om böcker.

- Emilie Flygare-Carlén och ritualens smärta

Det kan synas som en tillfällighet att tidskriften Parnass består av två avdelningar, dels själva Parnassen, som behandlar skönlitterära klassiker, dels tidningen Allt om böcker, som på ett övergripande plan behandlar temat: ritual.

Efter läsning av Parnassens trettiosju sidor kolliderar den rituella, vanemässiga läsningen med den spegelvända texten i avdelningen Allt om böcker. Plötsligt slår det mig att jag borde byta glasögon. Den invanda läsrhythmen bryts och och själva läsmöjligheten finns inte längre. Hur invariant är det inte att läsa i invanda mönster. Man får vända om och börja från slutet. Tidskriften Allt om Böcker fungerar igen över de fyrtiosju sidorna.

Temat i parassavdelningen fångar upp den populära 1800-talsförfattarinnan Emilie Flygare-Carlén, kanske mest känd för romanen och tv-versionen av Ett köpmanshus i skärgården. Boel Unnerstad ringar in den bohuslänska författarinnan, hennes originalitet och popularitet alltifrån debuten med boken Waldemar Klein från 1838 till hennes sista, som just blev Ett köpmanshus i skärgården. Strömstad, Bohuslän, en enskild kvinnas styrka och begåvning i ett dominerande manssamhälle av fiskare och äventyrare, tullsystem och konkreta vardagliga sysslor.

Den fina strömstadspoeten Ann Smith har väl fångat henne i en dikt, som kan läsas i Författarnas Litteraturhistoria. Yvonne Leffler systematiserar handlingsmönstret i romanen Rosen på Tistelön, Monica Lauritzen ger psykologiska insikter i romanen Ett år och Ida Ivarsson benär upp manligt och kvinnlig i Pål Varing från 1844. Samtidigt placeras författarinnan in i den litterära kanon och genusystem som orienterar in mot feministisk forskning. En berikande kartläggning, som ger nytt, fräscht perspektiv vid studium av könsroller i äldre litteratur. Annika Berkö tar sig an romanen Romanhjeltinnan ur ett läsarperspektiv, där hon tar avstamp i luthersk hemundervisning och dåtida husförhör.

Två kortare inlägg behandlar den finlandssvenske modernisten Rabbe Enckells sista diktsamling Flyende spegel och framhåller bl.a. att poeten och författaren väl kan jämföras med en Ekelöf eller Aspenström i konstnärlig originalitet och medveten gestaltning. Björn Julén framför personliga nyvinningar i Karl Axel Karlfeldts diktning; framför allt bakomliggande personliga relationer, som med den unga hustrun Gerda, som levde fram till 1981.

Ritualtemat i Allt om böcker bjuder vidare på poeten Arne Johnsson fina och spontant originella ritualbetraktelse. "Hundarna i Montpellier" heter de i tio avdelningar uppdelade reflexionerna. Ritual, ceremoni eller kanske rent utav liturgi. Han hämtar stoff såväl från franska hågkomster som från uppväxttiden i det småländska Nybro, där dansritualerna på Kristallen i Folkets hus kan vara lika vanebildande och frustrerande som en begravningsakt. Steget är heller inte långt till London och omslaget till Beatles sista "hejgjutna" skiva: Abbey road", där beatlarna tar sig över en gata, kanske med poetens öga symboliserande i sorts rite de passage i livets tidiga skede.

"Ritualerna är förbundna med smärta" skriver Johnsson. Inte utan att läsaren känner igen sig med minnen från Folkets hus i Habo, hembygdsgården i Brandstorp eller kanske rent utav Cupolen i Linköping.

Bodil Malmstens långa dikt om den frånvarande "bikten" är ett starkt och konkret

nedslag i skuldens och det inre mörkrets rörelse och behov av försoning och förlösning.

Vidare presenterar bl.a. Steve Sem-Sandberg den amerikanske videokonstnären Bill Viola och hans verk The Crossing – ett märkligt fotomontage, där gränsöverskridandets ytterligheter närmar sig upplösning och en sorts metafysisk närvaro av uppgåendet i försokratiska element som "eld och vatten". En metodiskt bra recensionsavdelning avslutar.

Hans-Evert Renérius

PARNASS, Allt om böcker nr 1 2000.